

АНАЛІЗ ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ

ДУТЧЕНКО О. М.

кандидат економічних наук

БЄЛОВА І. В.

кандидат економічних наук

ДУТЧЕНКО О. О.

Суми

В умовах нестабільності економіки, кризи платежів, виникнення інфляційних процесів у підприємств різних форм власності все частіше виникає потреба залучення додаткових коштів для здійснення господарської діяльності та отримання прибутку [3].

Найбільш поширеною формою залучення коштів є банківський кредит, який виступає джерелом поповнення короткострокових і довгострокових ресурсів підприємств і фінансування діяльності суб'єктів господарювання.

Сьогодні в економіці України існують значні обсяги зобов'язань суб'єктів господарювання перед банками. У результаті девальвації гривні зобов'язання в іноземній валюті збільшилися у своєму обсязі та потребують додаткових зусиль позичальника на їх погашення. Тим самим кредитування в іноземній валюті сформувало штучний борг, який в подальшому може збільшуватися, відповідно до можливого зростання курсів іноземних валют [7].

Тому в сучасних економічних умовах функціонування суб'єктів господарювання зростає роль аналізу факторів впливу на ефективність діяльності підприємств та галузей економіки в цілому.

Основні методологічні підходи до вивчення даної проблеми висвітлені провідними вченими-економістами: І. Бланком [1], П. Друкером [2], В. Ковальовим [4], О. Стояною [8] та ін. Разом з тим, нами аналізу-

ються фактори, що впливають на фінансовий результат галузі, на прикладі промисловості.

Метою даного дослідження є виявлення сучасних тенденцій розвитку галузі та аналіз факторів впливу на фінансовий результат промисловості.

Провідною галуззю економіки України є промисловість, на яку припадає близько 1/4 виробництва ВВП та близько 29% усіх працюючих в Україні.

За період 2004 – 2007 рр. спостерігався сталий розвиток промисловості, його частка у виробництві ВВП трималася на рівні 27,5%. Але, починаючи з 2008 р., частка промисловості у виробництві ВВП почала зменшуватися. Значення показників економічного розвитку промисловості наведено в *табл. 1*.

Для виявлення тенденцій розвитку підприємств промисловості, використовуючи таксономічний метод [6], проаналізуємо фінансові показники діяльності за період 2006 – 2009 рр., розрахувавши таксономічний показник коефіцієнта розвитку галузі. Вихідними даними для оцінки динаміки розвитку галузі є коефіцієнти ліквідності, фінансової стійкості, рентабельності та ділової активності.

Використовуючи статистичні дані розвитку промисловості [5], було отримано вихідні дані для розрахунку таксономічного показника коефіцієнта розвитку галузі, які представлено в *табл. 2*.

З використанням вищенаведених даних було визначено таксономічний показник коефіцієнта розвитку галузі: 2006 р. – 0,73; 2007 р. – 0,52; 2008 р. – 0,38 та 2009 р. – 0,12. Ілюстрацію динаміки коефіцієнта таксономії промисловості наведено на *рис. 1*.

Таксономічний показник, побудований на базі значної кількості показників діяльності промисловості, синтетично характеризує зміну значень показників галузі. Динаміка коефіцієнта таксономії ілюструє тенденції змін стану розвитку галузі. Наближення коефіцієнта таксономії до одиниці свідчить про покращення стану розвитку галузі та навпаки, віддалення його значення від одиниці свідчить про погіршення фінансового стану.

Таблиця 1

Показники по промисловості України за 2004 – 2009 рр. [5]

Показник	Рік					
	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Кількість збиткових підприємств, %	38,7	37,8	35,8	34,6	40,4	41,5
Прибуток (збиток), млн грн	10721,0	17502,9	22630,1	29286,9	5542,5	-14192,5
Активи, млн грн	481082,7	531319,5	618907,1	772465,3	979319,5	1097498,0
Зобов'язання, млн грн	243578,5	268268,1	320567,3	409354,9	584390,1	686696,1
в т.ч. кредити, млн грн	24134,0	35923,0	51652,0	76547,0	122343,0	123831,0
– у національній валюті	12323,0	18669,0	25551,0	42498,0	48764,0	60603,0
– в іноземній валюті	11811,0	17254,0	26101,0	34049,0	73579,0	63228,0
ВВП, млн грн	345113,0	441452,0	544153,0	720731,0	948056,0	914720,0
Частка промисловості у ВВП, %	25,8	27,2	27,6	27,5	26,1	23,2

Вихідні дані для розрахунку таксономічного показника рівня розвитку промисловості за 2006 – 2009 р.р.

Період	Коефіцієнт покриття	Коефіцієнт автономії	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	Співвідношення короткострокових кредитів до власного капіталу	Частка довгострокових зобов'язань у валюті балансу	Знос основних засобів	Коефіцієнт оборотності запасів	Рентабельність власного капіталу	Рентабельність операційної діяльності	Співвідношення кредиторської та дебіторської заборгованостей	Співвідношення прибутку підприємств до збитку збиткових підприємств
2006	1,24	0,50	0,10	0,11	0,12	57,57	3,44	0,08	5,80	1,15	3,03
2007	1,30	0,47	0,11	0,13	0,14	57,95	3,44	0,08	5,80	1,07	3,20
2008	1,20	0,40	0,09	0,18	0,16	55,48	2,49	0,01	4,90	1,06	1,40
2009	1,12	0,37	0,07	0,15	0,16	60,08	1,62	-0,03	1,80	1,12	0,90

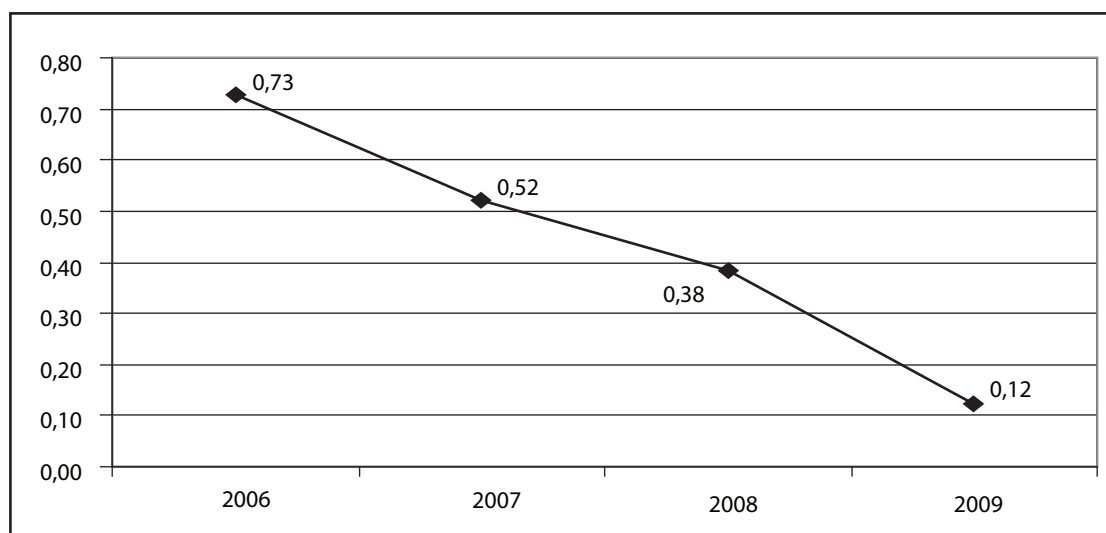

Рис. 1. Динаміка коефіцієнтів таксономії промисловості за 2006 – 2009 рр.

За аналізований період (2006 – 2009 рр.) коефіцієнт таксономії промисловості знизився з 0,73 у 2006 р. до 0,12 у 2009 р. Це свідчить про погіршення стану розвитку галузі.

Для виявлення причин негативної тенденції розвитку галузі проаналізуємо фактори впливу на ефективність діяльності підприємств промисловості.

Дані табл. 1 свідчать, що в період 2004 – 2008 рр. активи промисловості мали тенденцію до збільшення. Досить суттєвим є зростання обсягів кредитів, наданих у промисловість, в середньому на 150%. Взагалі за аналізований період кредитний портфель промисловості збільшився в 5 разів. При цьому темпи нарощування кредитних ресурсів в іноземній валюті значно перевищують темпи зростання обсягів кредитування в національній валюті (160% на противагу 140%). Так, у структурі кредитного портфелю промисловості кредити в іноземній валюті у 2008 р. займають 60%.

У результаті збільшення курсів іноземних валют (долар, євро) до гривні (табл. 3), що в середньому ста-

ном на кінець 2009 р., становить 144,5%, призвело до виникнення штучного боргу, спричиненого девальвацією гривні. Тому, аналізуючи спад розвитку промисловості, актуальним вважаємо аналіз впливу девальвації гривні на фінансовий результат діяльності галузі.

Таблиця 3

Курси іноземних валют за 2004 – 2009 рр.

Показник	Рік					
	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Курс гривні до долара	5,3	5,1	5,1	5,1	5,3	7,8
Курс гривні до євро	6,6	6,4	6,3	6,9	7,7	10,9

Розрахунок суми штучного боргу проведемо за формулою (1):

$$\sum AD = \sum OFE - \frac{\sum OFE}{K_E}, \quad (1)$$

де $\sum AD$ – сума штучного боргу;
 $\sum OFE$ – сума зобов'язань в іноземній валюті;
 K_E – коефіцієнт зростання (зменшення) курсу гривні до іноземних валют.

Розрахована таким чином сума штучного боргу для підприємств промисловості у 2009 р. становить близько 19 472 млн грн. Тобто, сума отриманих у 2009 р. збитків у сумі 14192,5 млн грн не лише покрилась би, а й дозволила б мати позитивний фінансовий результат діяльності.

Проведений аналіз можна узагальнити таким чином:

- ✦ у структурі зобов'язань підприємств промисловості більше 50% належить валютним кредитам;
- ✦ при зменшенні курсу національної валюти до іноземних (девальвація гривні) значно збільшує ризик дефолту підприємств галузі.

Дані тенденції можна розцінювати як передумову кризової ситуації, яка призводить до збитковості галузі.

ВИСНОВКИ

Важливим напрямком підвищення ефективності функціонування суб'єктів господарювання промисловості є вирішення проблем, пов'язаних з валютним кредитуванням. На нашу думку, необхідно відійти від валютного кредитування національної економіки. Це дозволить зменшити (ліквідувати) можливість виникнення штучного боргу для підприємств промисловості.

У подальшому, з урахуванням виявленого, необхідно розробляти методичні підходи та рекомендації

щодо валютного кредитування суб'єктів господарювання галузей національної економіки України. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. **Бланк И. А.** Финансовый менеджмент : Учебный курс / И. А. Бланк. – 2-е изд., перераб. и доп. – К. : Эльга, Ника-Центр, 2004. – 656 с.
2. **Друкер П.** Як забезпечити успіх у бізнесі: новаторство і підприємництво / П. Друкер ; пер. з англ. – К. : Україна, 1994. – 319 с.
3. **Дутченко О. О.** Вплив залученого іноземного капіталу на розвиток підприємств в галузевому та регіональному розрізі [Текст] / О. О. Дутченко // Економічний простір: збірник наукових праць. – № 37. – Дніпропетровськ: ПДАБА, 2010. – 325 с. – С. 45 – 54.
4. **Ковалев В. В.** Введение в финансовый менеджмент / В. В. Ковалев. – М. : Финансы и статистика, 2000. – 768 с.
5. Офіційний сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : //www.ukrstat.gov.ua.
6. **Саблина Н. В.** Использование метода таксономии для анализа внутренних ресурсов предприятия [Текст] / Н. В. Саблина, В. А. Теличко // Бизнес Информ. – 2009. – № 3. – С. 78 – 82.
7. **Сугоняко А.** Необходимо решить проблему долларизации банковской системы [Электронный ресурс] / Украинский банковский портал. – Режим доступа : http://banker.ua/bank_news/banks/2011/01/13/1180446312/
8. **Финансовый менеджмент: теория и практика:** Учебник / Под ред. Е. С. Стояновой. – 5-е изд., перераб. и доп. – М. : Изд-во «Перспектива», 2003. – 656 с.